

Várkonyi Ágnes (Budapest, Eötvös Loránd Tudományegyetem): *Az európai jelenlét alternatívái*

Az előadás Bethlen Gábor európai jelenlétének különböző változatával foglalkozik. Bethlent a korabeli közvélemény és az utókor nemzetközi szakirodalma szélsőségesen ítélte meg. Egyrészt török kreatúrának tekintette, másrészt olyan uralkodót látott benne, aki befolyásolta Európa sorsát. Az előadás ezt az utóbbi kérdést vizsgálja meg. Vázolja a 17. század elejének európai változásait, a gazdasági válság következményeit, az abszolutista államrendszerek kialakulását és az információrobbanás hatását. Ismerteti Bethlen korszerű államférfiúi kvalitásait és felkészültségét. Reálpolitikai megfontolással felmérve az erőviszonyokat felismerte, hogy csak az európai szövetségrendszerben nyerhet olyan biztonságot, amellyel kivédi a török és a Habsburg törekvéseket Erdély betagolására. A cseh felkeléssel kibontakozó harmincéves háborúba bekapcsolódva két szövetségrendszerben vett részt. Az első a csehekkel közösen létrehozott közép-európai konföderáció volt (1620) közös kereskedelmi szerződéssel és politikai kultúrával, amelynek a fehérhegyi vereség vetett véget, de igénye hosszú jövőre tekintett. A másik európai szövetségrendszer a Hágai szövetség volt, amelyben a holland követ, Cornelius de Haga és az angol követ, Sir Thomas Roe segítségével tudott bekapcsolódni (1626-1627). A Hágai szövetség működését Wallenstein győzelme a dán király felett bevágta, de a szövetségben résztvevő Bethlen feltételét, hogy a háborút lezáró békébe az Erdélyi Fejedelemséget is foglalják be, utódai is érvényesítették.